

Kraków, dnia 2 kwietnia 2008r.

Wg rozdzielnika

Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie przekazuje w załączeniu (drogą elektroniczną) pismo Zespołu Prawnego KG PSP nr ZP-0261/38-2/08 dotyczące zasad przeprowadzania badań lekarskich dla członków OSP biorących bezpośredni udział w akcjach ratowniczo - gaśniczych, do służbowego wykorzystania.

W związku z powyższym cofam polecenie z narady komendantów powiatowych i miejskich PSP z dnia 11.03.2008r. dotyczące wstrzymania inspekcji gotowości bojowej w jednostkach OSP wchodzących w skład KSRG na terenie woj. małopolskiego.

Załącznik (drogą elektroniczną):

I . pismo Zespołu Prawnego KG PSP nr ZP-0261/38-2/08 z dnia 26 marca 2008r.

1. KP/M PSP woj. małopolskiego
2. WOSz Kraków
3. WRPKWSP
4. Zarząd Wojewódzki Związku OSP RP w Krakowie

KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
Zespół Prawny

Pan
bryg. mgr inż. Piotr KOMAR

**Zastępca Małopolskiego
Komendanta Wojewódzkiego PSP**

W nawiązaniu do pisma z dnia 11 marca 2008 r. (WR-095.3/ I /3/08) dotyczącego zasad. przeprowadzania badań lekarskich dla członków OSP biorących bezpośredni udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych, po dokonaniu analizy przepisów odnoszących się do przedmiotowej problematyki, uprzejmie informuję co następuje.

Przepis art. 19 ust. 1 b ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, póź. 1229 z późn. zm.) zwaną dalej ... ustawą ppoż stanowi że: *„Bezpośredni udział w działaniach ratowniczych mogą brać członkowie ochotniczych straży pożarnych, którzy ukończyli 18 lat i nie przekroczyli 60 lat posiadają aktualne badania lekarskie dopuszczające do udziału w działaniach ratowniczych oraz odbyli szkolenie pożarnicze ...”*. Powyższe wskazuje na konieczność posiadania przez strażaka OSP aktualnego badania lekarskiego, przy czym ustawodawca nie precyzuje jakiego rodzaju badania (wstępne, okresowe, kontrolne etc.}, ważne jest aby dopuszczały one do udziału w działaniach ratowniczych. Przepis art. 28 ust. 6 ustawy ppoż. wskazuje wyraźnie, że członek OSP biorący bezpośredni udział w działaniach ratowniczych ma prawo do okresowych bezpłatnych badań lekarskich. Takie brzmienie przepisu jednoznacznie przesądza o woli ustawodawcy, który tego rodzaju badania dla strażaków OSP uznaje za bezpłatne. W oparciu o art. 28 ust. 7 ustawy ppoż. zostało wydane rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 stycznia 1993 r. w sprawie szczególnych zasad przeprowadzania okresowych bezpłatnych badań lekarskich członków ochotniczych straży pożarnych biorących bezpośredni udział w działaniach ratowniczych (Dz. U. Nr 10, póź. 48). który jednakże stanowi wyłącznie o okresowych badaniach lekarskich, na które kieruje strażaków OSP dana jednostka OSP, której strażacy są członkami. Okresowe badania lekarskie prowadzą publiczne zakłady opieki zdrowotnej i obejmują one badania przedmiotowe oraz w razie niezbędnej potrzeby inne badania. W wyniku przeprowadzonego badania lekarskiego zakład opieki zdrowotnej wydaje orzeczenie lekarskie stwierdzające zdolność strażaka OSP do udziału w akcjach ratowniczych.

Jak wynika zatem z powołanych wyżej przepisów prawa, odnoszących się do poruszonej problematyki, wolą ustawodawcy, było odmienne, niż stanowią przepisy traktujące o przedmiotowym problemie w powszechnym systemie ochrony zdrowia, uregulowanie badań lekarskich w odniesieniu m.in. do strażaków OSP. Należy zatem przedmiotowy problem rozpatrywać na płaszczyźnie relacji *lex specialis* w odniesieniu do *lex generalis*, gdyż prawodawca przewidział wyłącznie bezpłatne okresowe badania lekarskie dla strażaków OSP wykonywane tylko przez publiczne ZOZ-y. Takie podejście wyklucza zatem możliwość korzystania (nawet *per analogiam*) z przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia

i Opieki Społecznej z dnia 30 maja 1996 r. w sprawie przeprowadzenia badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy (Dz. U. Nr 69, póź. 332 z późn. zm.), które zostało wydane na podstawie przepisów art. 179 § 4 i art. 229 § 8 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, póź. 94 z późn. zm.). Kodeks pracy określa wyłącznie prawa i obowiązki pracowników i pracodawców, stanowiąc jednocześnie, że pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę. Strażak OSP nie należy do tej kategorii osób (pracownicy), gdyż jego *status quo* względem jednostki OSP podlega reżimowi ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, póź. 855 z późn. zm.), a zwłaszcza przepisowi art. 2 ust. 3 tej ustawy, który stanowi, iż: *„Stowarzyszenie opiera swoją działalność na pracy społecznej członków; do prowadzenia swych spraw może zatrudniać pracowników”*, co wyraźnie uwypukla dualizm statusów prawnych istniejący między strażakami-członkami OSP jako członkami stowarzyszenia, a ewentualnymi pracownikami jednostki OSP. Strażak OSP aby mógł korzystać z przywilejów określonych Kodeksem pracy musiałby zostać zatrudniony przez jednostkę OSP. Ponadto pragnę zauważyć, że pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one pracowników, co dodatkowo wzmacnia argumentację wskazującą na konieczność istnienia elementu zatrudnienia" między jednostką OSP a strażakiem OSP, ażeby móc stosować przepisy Kodeksu pracy względem tej osoby. Jeżeli zatem element ten nie istnieje między jednostką OSP a strażakiem OSP. to przepisów Kodeksu pracy stosować nie można.

Mając na uwadze powyższe pragnę zauważyć, że nie istnieją podstawy prawne do stosowania wobec strażaków OSP wymagań formalnych w zakresie prowadzenia badań okresowych określonych w przepisach rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 30 maja 1996.r gdyż strażacy OSP nie są pracownikami zatrudnionymi przez jednostki OSP, a wyłącznie pełnią służbę na zasadzie wolontariatu (pełna dobrowolność). W tej sytuacji żądanie od nich legitymowania się dokumentem potwierdzającym posiadanie aktualnych badań lekarskich, wydanym przez lekarza medycyny pracy, wydaje się zbyt daleko idące, gdyż nie posiada stosownych podstaw prawnych (legalnego umocowania). Strażacy OSP jako wolontariusze mogą zatem legitymować się jakimkolwiek dokumentem potwierdzającym posiadanie aktualnych badań lekarskich (okresowych) i będzie to w pełni zgodne z przepisami ustawy o ochronie ppoż. Jeżeli zatem istnieją okresowe badania lekarskie refundowane przez NFZ publicznym ZOZ-om, które umożliwią strażakom OSP uzyskanie „*zaświadczenia od lekarza o dopuszczeniu strażaka OSP do udziału w działaniach ratowniczych*”, to nie ma formalno-prawnych podstaw do podważenia statusu strażaka OSP względem ewentualnego braku przez niego predyspozycji zdrowotnych do udziału w działaniach ratowniczych (ważność badań — nie dłużej niż dwa lata).

Z poważaniem

Dyrektor
Zespołu Prawnego

mł. bryg. mgr Danuta Wojciechowska